

STÄNGSELSTADGAR

FÖR

MALAKS KOMMUN.

WASA 1907

F. W. UNGGRENS BOKTRYCKERI.

Utdrag ur Häradsrättens protokoll fördt vid lagtima vintertinget i Malaks, Solf och Pörtom socknars samt Bergö och Petalaks kapellförsamlingars tingslag af Närpes domsaga å Aminneborg hemman i Yttermalaks by den 1 Mars 1907.

§ 58.

På anmälan förekom Nämndemannen Wilhelm Staf, som uppstigit från den honom förutan dömföra Rätten, samt ingaf i afseende å fastställelse af däri ingående förslag till stängselstadga för Malaks kommun utdrag ur protokollet fördt vid kommunalstämman i sagde kommun den 21 sistförlidne Januari, hvilket protokolls utdrag är sålydande:

Utdrag ur protokollet fördt vid extra kommunalstämma med Malaks kommuns röstägande medlemmar uti kommunalhuset måndagen den 21 Januari 1907, hvarvid följande i kungörelsen upptagna ärenden till behandling föredrogos och afgjordes:

§ 1.

Emedan stämmans ordförande M. Hagberg på giltiga skäl var hindrad och viceordföranden M. Mattlar på lika grunder icke kunnat infinna

sig att leda förhandlingarne utsåg stämman bonden och landthandlanden Johannes Stoor till ordförande och undertecknad E. Mattlar till sekreterare.

Kallelsen till stämman erkändes vara tvenne gånger afkunnad.

§ 2.

Föredrogs till jordägarnes särskilda behandling ett af en kommitté uppgjort förslag till stängselstadga, för denna Malaks kommun för ägors fredande emot skada af husdjur, ehuru väl en af Häradsrätten å orten redan 1865 fastställd stängselförordning förefinnes, men hvilken numera och särskildt till följd af den nu genomförda storskiftesregleringen i Öfvermalaks skifteslag, icke kan anses fylla sin plats, hvilket sakförhållande de närvarande erkände riktigheten af, hvarför det föreliggande förslaget upplästes och diskuterades § för §, varande detsamma af följande lydelse:

„Malaks kommuns stängselförordning.

Med fästadt afseende å 23 § uti Kejserliga förordningen af den 19 december 1864 om egors fredande emot skada af husdjur, få underskrifne kommitterade framställa följande förslag till stängselförordning för Malaks kommun.

§ 1.

I afsikt att åstadkomma bekvämare tillämpning af egors fredande emot skada af husdjur enligt allmän lag och i sammanhang därmed upprättad stängselförordning för Malaks kommun, medels hägnaders uppförande och behöriga under-

håll, väljer Malaks kommun, bland sina förtroende-
män för hvardera skifteslaget, Yttermalaks och
Öfvermalaks byar, en hägnadsnämnd, bestående
af ordförande, viceordförande, tre ledamöter och
tre ledamotssuppleanter.

Af ledamöterna och suppleanterna afgår årligen en, de två första åren genom lottning och sedan i tur och ordning, men ordföranden och viceordföranden väljas för tre år i gången.

Nya val verkställas årligen å kommunalstämma i september månad.

§ 2.

Hägnadsnämndens göromål blifva att på anmodan förrätta synebesiktningar å tidigare uppförda äfvensom å nya till uppföring åstundade hägnader och sålunda genom sina fattade beslut afhjälpa uppstående tvistigheter angående hägnaders lägen, parternas delaktighetsskyldigheter däri äfvensom framtida underhåll af desamma.

§ 3.

Enhvar som eger och brukar jord och densamma vill bevara från skada af husdjur, vare pliktig att hålla stängsel, såkallad värjohägnad, däromkring, och som vallhjon icke äro användbara på våra spridda och begränsade egolotter, uteslutes kreatursvallning, med undantag af fall, som i § 6 af denna stadga omförmäles.

§ 4.

Hägnader uppföras af gårdsel och stör, som ock af sten och böra för att anses giltiga vara en

och en tiondedels meter hög med ett mellanrum af högst tjugofem centimeter mellan hvarje trod-rad, ej längre än en och en half meter emellan störpar samt så fast och stadig att den icke brytes af vinden ej heller för trycket af en persons tyngd vid klifvande därpå.

Tät hägnad är tillåten endast vid inhägnandet af beteshage för mindre husdjur.

Lägges hägnad af sten, må enhvar lägga densamma på sin sida af rån, om icke rågrannen tillåter att den lägges till hälften å hvardera sida.

§ 5.

Vill jordegare sin mark från grannens skilja med råhägnad, vare den fri från råhägnaden, som afsäger sig allt kreatursbete å sitt skifte, men finnes sedan att han brutit sitt löfte och velat draga nytta af annans hägnad, vare då pliktig att lösa så stor del af hägnaden, som på hans del skulle belöpt sig, med dess fulla värde och hälften därutöfver, vare ock skyldig därefter underhålla hägnaden.

§ 6.

För all utmark, såsom skogar och vägar, som äro dragna genom skogs- och allmän betesmark, som för en hvar är tillåten att betas, må ingen förpliktas att deltaga i hägnader, men intager någon större eller mindre del af sådan utmark, skall han den själf ensam inhägna.

Vägkanter och diken å allmänna och byavägar så långt dessa äro dragna genom odlade eller inhägnade marker, få ej till allmänt bete begagnas med något husdjur utan medföljande vallhjon.

Förbrytelse häremot straffas med böter för våldsbete enligt lag.

§ 7.

Vill någon uppsäga sin skyldighet att underhålla tidigare uppförd skiljohägnad genom afsägelse af bete, gifve det bevisligen tillkänna för sin granne inom oktober månad och vare sedan befriad från sitt åliggande efter juni månads utgång nästföljande år. Finnes sedan att den, som uppsagt hägnaden, nyttjar sin mark till bete, utan att hålla sådan vård om sina där utsläppta djur att dessa icke kunna, hägnaden förutan, afhållas från grannens egor förfares därmed såsom i § 5 säges.

§ 8.

Enhvar är pliktig att uppföra och underhålla hägnader i förhållande till sin instängda egovidd intill nästa hägnad.

Uti värjohägnad omkring sammanhängande skiftesområden skall mellan skiften äfven deltaga efter egovidden i likhet med skiften, som löper med sin långsida längs med utmarker och ega rågrannarne fördelningen själf utföra. Kunna de därom icke blifva eniga, anlitas hägnadsnämnden att verkställa fördelningen.

Vid hägnadsfördelningen skall dock afseende fästas vid om skogsmark med ringa afkastning ingår uti någons skifte, att detsamma hvad skäligt är uteslutas ifrån skiftesvidden. Äfvenså bör afseende fästas å markens beskaffenhet, att minskning må beräknas, där uppförandet och underhållet drager större kostnad.

§ 9.

Alla enligt denna fördelning uppförda hägnader skola, de stängselskyldiga hålla uti giltigt stånd. Förfaller någon del af hägnaden, skall bristen genast afhjälpas, men om tjäle ligger i marken, afhjälpes bristen så fort hindret upphört.

Underlåter den stängselskyldige sådant åliggande, sedan han därom blifvit bevisligen under rättad, må den, som däraf skada lida kan, tillkalla två ojäfvige män eller ock hägnadsnämnden för att på utsatt dag, hvarom den försumlige under rättas, utrona kostnaden för bristens afhjälpande, låta sedan själf hägnaden förbättra. All däraf härflytande kostnad skall af den skyldige gäldas med tillökning af en tiondedel därutöfver. Har uraktlåtenheten skett genom motvilja, straffas den skyldige enligt lag.

§ 10.

Den som med vilja och utan lof låter sina husdjur beta på annans egor; den som eger husdjur med känt okynne, hvilka gå öfver giltig hägnad och desamma icke skildt vårdar; den som varder förvunnen att hafva med vilja rifvit och skadat annans plank, gärdesgård, grind eller annan stängsel; vägfarande eller annan som försummar eller af vårdslöshet icke tillsluter grind eller led som han öppnat, böte därför efter allmän lag och gälde skadan.

§ 11.

Den som skada af annans husdjur lidit, antingen genom bete, trampning eller annan åverkan låte densamma genast af två ojäfviga män synas

och värderas, kalle och djurets egare, om han skyndsamt kan träffas. Kostnaden för sådan syn och kallelse bör af den skyldige djuregaren jämte skadan godtgöras, djuregaren obetaget att söka återvinning af hägnadsegaren i händelse fog därtill finnes.

§ 12.

Egare af husdjur med känt okynne hvilket går öfver eller genom vanlig giltig hägnad, är skyldig, att detsamma skildt vårda vid ansvar för dess inkommande å annans egor såsom lag om olofligt betande stadgadt är.

§ 13.

Grannar som begagna gemensamt bete å sina egor må iakttaga lagens föreskrift, att ingen delägare mot de öfrigas vilja må draga större fördel af betet, än hvad hans andel i marken motsvarar. Öfverträdelse häraf straffas enligt lag.

§ 14.

Om någon i sådan gemensam betesmark, som i föregående § omförmäles, icke är i tillfälle att själf med egna kreatur beta densamma, hembjude då betesrätten först åt medintressenterna, komma de icke öfverens om priset, anlitas tvenne ojäfvige män eller hägnadsnämnden, som bestämmer detsamma.

Afsäga sig medintressenterna betesrätten må densamma utbjudas åt annan insocknebo, fås ej arrendator inom kommunen, må betesrättsinnehafvaren efter fritt val utarrendera detsamma med iakttagande af att medintressenternas rätt icke förnärmas.

§ 15.

Finner någon å sina egor annans husdjur, som olofligen inkommit, må han det intaga och därest i öfrigt förfara i laga ordning. Djurets egare ege sedan rätt att hålla sig till hägnadsegaren såsom i § 11 sagt är.

§ 16.

Upptages hägnad eller led för vinterväg, som begagnas af hela byalag eller allmänhet, bör hägnadsegaren sådant själf stänga.

§ 17.

Tvister angående hägnaders giltighet och missnöje öfver hägnadsfördelningen och syner upptagas till hägnadsnämndens afgörande, och eger nämnden tillika uti sitt utslag utfästa sitt eget arfvode för förrättningen. Den eller de, som icke åtnöjas med nämndens beslut, eger däröfver medelst stämning å sin motpart och försedd med utdrag af nämndens protokoll anföra besvär till Häradsrätten vid det lagtima ting, som minst två månader efter det utslaget afsagts, infaller vid äfventyr att nämndens utslag i annan händelse vinner laga kraft.

Utslaget afsäges innan nämnden åtskilts.

§ 18.

Hägnadsnämnden är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och två ledamöter eller suppleanter äro närvarande.

§ 19.

Vid påkallad förrättning eger nämnden, utom fri skjuts eller skjutslega, bekomma arfvode, ordföranden fyra och de tvenne ledamöterna hvardera tre mark för hvarje förrättningsdag, ordföranden tillkommer dessutom lösen för protokoll och utdrag däraf.

Dessa arfvoden, då godvillig betalning icke sker, må, sedan beslutet vunnit laga kraft, genom pant i vittnes närvaro af den skyldige uttagas.

Återlöses icke den i panttagna egendomen inom åtta dagar därefter, må densamma genom offentlig auktion försäljas, och sedan kostnaden härför afdragits, skall öfverskottet, om sådant uppstår, återställas till den tredskande.

§ 20.

Före hägnadsnämndens sammanträden åligger det sökanden att bevisligen underrätta sina medintressenter om dagen och stället, där nämnden kommer att hålla sammanträdet. Sådan underrättelse må äfven om delegarene äro många och icke nära hvarandra boende, genom kungörelse i kommunens kyrka eller kyrkor, minst åtta dagar före sammanträdet vederböranden meddelas.

Sålunda underrättadt och kungjordt sammanträde äro delegarene skyldige hörsamma vid påföljd att en eller annans utevaro icke hindrar förrättningens fortsättande.

Vid sammanträde och förrättning å marken äro intressenterna äfven pliktiga att förete kartor och handlingar, där sådana finnas att tillgå, som

och framställa de påståenden, hvilka de finna nödiga att framställa.

Malaks den 19 Januari 1907.

Utsedde kommitterade:

E. Mattlar.	Johan Stor.
Markus Ahlskog.	Johannes Stolpe.
Wilhelm Udd.	Matts Fogde.
A. Stoor.	Isak Granholm.“

§ 3.

Sedan förestående förslag blifvit uppläst och granskadt af de talrikt närvarande hemmans-egarena godkändes det samma till antagande.

För att detta beslut skall anses vara gällande till framtida efterrättelse, skall detsamma, sedan det vunnit laga kraft, hos ortens Häradsrätt fastställas. Att ansöka om fastställelse vid nämnda rätt utsågs och befullmäktigades Nämndemannen Jonas Wilhelm Staf.

Fullständig besvärsanvisning meddelas.

§ 4.

Protokollet upplästes, godkändes och underskrefs genast, intyga:

På Kommunalstämmans vägnar:

Johannes Stor.	
Matts Fogde.	Viktor Staf.
J. Storm.	August Nyman.
Johan Båtman.	
E. Mattlar.	

Utdragets riktighet bestyrker:

M. Hagberg.
(Kom. stämm. Sigill).

„Att besvär öfver förestående Malaks kommunalstämmobeslut af den 21 sistlidne januari, angående stängselstadga, inom laga tid härstädes icke anförts, varder härmed intygadt.

Registratorskontoret å Wasa läns Landskansli,
den 25 februari 1907

Ex officio:

K. A. Lehtikanto.

f. d.“

som upplästes; därå och sedan här antecknats att Nämndemannen Isak Köping uppstigit från den honom förutan fulltaliga nämnden, sökanden tillsades träda af, medan i rätten öfverlades till följande

U t s l a g:

Häradsrätten har tagit ärendet under pröfning och finner godt fastställa det uppgjorda förslaget till stängselförening dock sålunda att den i § 17 ingående föreskriften angående tiden för besvär anförande öfver hägnadsnämndens beslut förtydligas därhän, att besvären hos Häradsrätten böra anföras senast vid det lagtima ting som två månader efter det beslutet afsagts först infaller, äfvensom att från § 19 bestämmelsen om sättet för uttagande af synemännens arfvoden, såsom stridande mot allmän lag, bör utgå; och skall i enlighet härmed förslaget utskrifvas och förses med bevis öfver fastställelsen. Som afsades. Ort och tid förutskrifne:

På Häradsrättens vägnar:

J. F. Barck.

„Malaks kommuns stängselföreningsstadga.

Med fästadt afseende å 23 § uti Kejslerliga förordningen af den 19 December 1864 om egors fredande emot skada af husdjur, få underskrifne kommitterade framställa följande förslag till stängselförordning för Malaks kommun.

§ 1.

I afsikt att åstadkomma bekvämare tillämpning af egors fredande emot skada af husdjur enligt allmän lag och i sammanhang därmed upprättad stängselförordning för Malaks kommun, medelst hägnaders uppförande och behöriga underhåll, väljer Malaks kommun bland sina förtroende män för hvardera skifteslaget, Yttermalaks och Öfvermalaks byar, en hägnadsnämnd, bestående af ordförande, viceordförande, tre ledamöter och tre ledamots suppleanter.

Af ledamöterna och suppleanterne afgår årligen en, de två första åren genom lottnings och sedan i tur och ordning, men ordföranden och viceordföranden väljas för tre år i gången.

Nya val verkställas årligen å kommunalstämma i September månad.

§ 2.

Hägnadsnämndens göromål blifva att på anmodan förrätta synebesiktningar å tidigare uppförda äfvensom å nya till uppföring åstundade hägnader och sålunda genom sina fattade beslut afhjälpa uppstående tvistigheter angående hägnaders lägen, parternas delaktighetsskyldigheter däri äfvensom framtida underhåll af desamma.

§ 3.

En hvar som eger och brukar jord och densamma vill bevara från skada af husdjur, vare pliktig att hålla stängsel, såkallad värjohägnad, däromkring; och som vallhjon icke äro användbara på våra spridda och begränsade egolotter, uteslutes kreatursvallning, med undantag af fall, som i § 6 af denna stadga omförmäles.

§ 4.

Hägnader uppföres af gärdsel och stör, som ock af sten och böra, för att anses giltiga, vara en och en tionde dels meter hög med ett mellanrum af högst tjugofem centimeter mellan hvarje trodrad ej längre än en och en half meter emellan störpar samt så fast och stadig att den icke brytes af vinden ej heller för trycket af en persons tyngd vid klifvande därpå.

Tät hägnad är tillåten endast vid inhägnandet af beteshage för mindre husdjur.

Lägges hägnad af sten, må en hvar lägga densamma på sin sida af rån, om icke rågrannen tillåter att den lägges till hälften å hvarderas sidan.

§ 5.

Vill jordegare sin mark från grannens skilja med råhägnad, vara den fri från råhägnaden som afsäger sig allt kreatursbete å sitt skifte, men finnes sedan att han brutit sitt löfte och velat draga nytta af annans hägnad vare då pliktig att lösa så stor del af hägnaden, som på hans del skulle belöpt sig, med dess fulla värde och hälften därutöfver, vare ock skyldig därefter underhålla hägnaden.

§ 6.

För all utmark såsom skogar och vägar som äro dragna genom skogs- och allmän betesmark, som för en hvar är tillåten att betas, må ingen förpliktas att deltaga i hägnader, men intager någon större eller mindre del af sådan utmark, skall han den själf ensam inhägna.

Vägkanter och diken å allmänna och byavägar så långt dessa äro dragna genom odlade eller inhägnade marker, få ej till allmänt bete begagnas med något husdjur utan medföljande vallhjon. Förbrytelse däremot straffas med böter för våldbete enligt lag.

§ 7.

Vill någon uppsäga sin skyldighet att underhålla tidigare uppförd skiljohägnad genom afsägelse af bete, gifve det bevisligen tillkänna för sin granne inom Oktober månad och vare sedan befriad från sitt åliggande efter Juni månads utgång nästföljande år. Finnes sedan att den, som uppsagt hägnaden, nyttjar sin mark till bete, utan att hålla sådan vård om sina där utsläppta djur att dessa icke kunna, hägnaden förutan, afhållas från grannens egor, förfares därmed såsom i § 5 säges.

§ 8.

En hvar är pliktig att uppföra och underhålla hägnader i förhållande till sin instängda egovidd intill nästa hägnad.

Uti värjohägnad omkring sammanhängande skiftesområden skall mellanskiften äfven deltaga efter egovidden i likhet med skiften, som löpa

med sin långsida längs med utmarker och ego-rågrannarna fördelningen själf utföra. Kunna de därom icke blifva eniga, anlitas hägnadsnämnden att verkställa fördelningen.

Vid hägnadsfördelningen skall dock afseende fästas vid om skogsmark med ringa afkastning ingår uti någons skifte, att detsamma hvad skäligt är uteslutas ifrån skiftesvidden. Äfvenså bör afseende fästas å markens beskaffenhet, att minskning må beräknas, där uppförandet och underhållet drager större kostnad.

§ 9.

Alla enligt denna fördelning uppförda hägnader skola, de stängselskyldiga hålla uti giltigt stånd. Förfaller någon del af hägnaden, skall bristen genast afhjälpas; men om tjäle ligger i marken, afhjälpes bristen så fort hindret upphört.

Underlåter den stängselskyldige sådant åliggande, sedan han därom blifvit bevisligen under rättad, må den, som däraf skada lida kan, tillkalla två ojäfvige män eller och hägnadsnämnden, för att på utsatt dag, hvarom den försumlige under rättas, utröna kostnaden för bristens afhjälpande och låta sedan själf hägnaden förbättra. All däraf härflytande kostnad skall af den skyldige gäldas med tillökning af en tiondedel därutöfver.

Har uraktlåtenheten skett genom motvilja, straffas den skyldige enligt lag.

§ 10.

Den, som med vilja och utan lof låter sina husdjur beta på annans egor; den som eger husdjur med känt okynne, hvilka gå öfver giltig häg-

nad och desamma icke skildt vårdar; den som varder förvunnen att hafva med vilja rifvit och skadat annans plank, gärdesgård, grind eller annan stängsel; vägfarande eller annan som försummar eller af vårdslöshet icke tillsluter grind eller led, som han öppnat, böte därför efter allmän lag och gälde skadan.

§ 11.

Den som skada af annans husdjur lidit, antingen genom bete, trampning, eller annan åverkan låte densamma genast af två ojäfvige män synas och värderas, kalle och djurets egare, om han skyndsamt kan träffas. Kostnaden för sådan syn och kallelse bör af den skyldiga djuregaren jämte skadan godtgöras, djuregaren obetaget att söka återvinning af hägneegaren i händelse fog därtill finnes.

§ 12.

Egare af husdjur med känt okynne, hvilket går öfver eller genom vanlig giltig hägnad, är skyldig, att detsamma skildt vårda vid ansvar för dess inkommande å annans egor såsom i lag om olofligt betande stadgadt är.

§ 13.

Grannar som begagna gemensamt bete å sina egor må iakttaga lagens föreskrift, att ingen delägare mot de öfrigas vilja må draga större fördel af betet, än hvad hans andel i marken motsvarar. Öfverträdelse häraf straffas enligt lag.

§ 14.

Om någon delegare i sådan gemensam betesmark, som i föregående § omförmäles, icke är i tillfälle att själf med egna kreatur beta densamma, hembjude då betesrätten först åt medintressenterna, komma de icke öfverens om priset, anlitas tvenne ojäfvige män, eller hägnadsnämnden, som bestämmer detsamma.

Afsäga sig medintressenterna betesrätten må densamma utbjudas åt annan insocknebo, fås ej arrendator inom kommunen, må betesrättnnehafvaren efter fritt val utarrendera detsamma med iakttagande af att medintressenternas rätt icke förnärmas.

§ 15.

Finner någon å sina egor annans husdjur, som olofligen inkommit, må han det intaga och därmed i öfrigt förfara i laga ordning. Djurets egare ege sedan rätt att hålla sig till hägnadsegaren såsom i § 11 sagdt är.

§ 16.

Upptages hägnad eller led för vinterväg, som begagnas af hela byalag eller allmänhet, bör hägnadsegaren sådant själf stänga.

§ 17.

Tvister angående hägnaders giltighet och missnöje öfver hägnadsfördelningen och syner upp- tagas till hägnadsnämndens afgörande, och eger nämnden tillika uti sitt utslag utfästa sitt eget arfvode för förrättningen. Den eller de, som icke åtnöjas med nämndens beslut, eger däröfver me-

dels stämning å sin motpart och försedd med utdrag af nämndens protokoll anföra besvär till Häradsrätten senast vid det lagtima ting, som två månader efter det utslaget afsagts, först infaller vid äfventyr att nämndens utslag i annan händelse vinner laga kraft.

Utslaget afsäges innan nämnden åtskilts.

§ 18.

Hägnadsnämnden är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och två ledamöter eller suppleanter äro närvarande.

§ 19.

Vid påkallad förrättning eger nämnden, utom fri skjuts eller skjutslega, bekomma arfvode, ordföranden fyra och de tvenne ledamöterna hvardera tre mark för hvarje förrättningsdag, ordföranden tillkommer dessutom lösen för protokoll och utdrag däraf.

§ 20.

Före hägnadsnämnden sammanträder, åligger det sökanden att bevisligen underrätta sina medintressenter om dagen och stället, där nämnden kommer att hålla sammanträdet. Sådan underrättelse må äfven, om delegarene äro många och icke nära hvarandra boende, genom kungörelse i kommunens kyrka eller kyrkor minst åtta dagar före sammanträdet vederbörande meddelas.

Sålunda underrättadt och kungjordt sammanträde äro delegarene skyldige hörsamma vid påföljd att en eller annans utevaro icke hindrar förrättningens fortsättande.

Vid sammanträde och förrättning å marken äro intressenterna äfven pliktige att förete kartor och handlingar, där sådana finnes att tillgå, som och framställa de påståenden, hvilka de finna nödiga att framställa. Malaks, den 19 Januari 1907.

Utsedde kommitterade:

E. Mattlar.	Johan Stoor.
Markus Alskog.	Johannes Stolpe.
Wilhelm Udd.	Matts Fogde.
A. Stoor.	Jsak Granholm.

År 1907 den 1 Mars har förestående af Malaks kommun genom laga kraft vunna beslut vid kommunalstämma den 21 Januari samma år ingångna stängsel-förening blifvit af Häradsrätten i Malaks, Solf och Pörtom socknars tingslag till efterrättelse faststæld; intygar

På Häradsrättens vägnar:

J. F. Barck.

